

ben oda is nyilatkoztam, hogy ám-bár adataim a legjobb kézbe kerültek, mégis forró óhajvásom volna, ha azok hazánk nyelvén jelenhetnének meg. És ime mi történt?

Staub úr az általam igen tisztelt Frivaldszky Jánosra, a m. n. muzeumi igazgató úrra is hivatkozik, holott épen ő tehet bizonyosságot arról, hogy én többet is gyűjtök, mint a mennyit adataimban elősorolok. Hisz ott vannak még most is a múlt nyárban felküldött rovaraim, és azok közül alig van egy-kettő az adatokban felsorolva. Még itthon is fekszik egy küldemény apró lepkékből, mely, mi-helyt az említett a muzeumból vissza-érkezik, azonnal útnak indul. Hát ezeket is miért nem irtam a felküldött adatok sorába? — Újévkor meg egy légyküldeményt indítottam útnak Kowarz Nándor, Magyarország légyfaunája körül nem csekély érdemeket szerzett barátomhoz. A felküldött darabok száma megköze-líti a 150-et. És ezek közül talán egyet sem találhat St. úr sem a 71-iki, sem a 72-iki névjegyzékben.

Tessék St. úrnak egyszer hozzám fáradni, szívesen meg fogom neki magyarázni és tényekkel bebizonyí-tani, hogy a kizárólagosan szakmá-jának élő bűváron kívül csakis az ifjúság oktatásával foglalkozó tanár képes ily adathalmazt összegyűjteni.

Derűltséggel olvastam továbbá St. úr azon naiv nyilatkozatát, mely szerint gyűjtői kedvemet szegni nem akarta az által, hogy adataimat cson-kítva teszi közzé, midőn azok a bécsi meteorol. Évkönyvben is teljes épség-ben közöltettek. Ez utóbbi állításáról már mondtam föntebb, hogy nem alapos; az előbbire pedig megjegy-zem, hogy ne féltse St. úr az én gyűj-tői kedvemet! Annyi azonban bizo-nyos, hogy adataimat ezentúl nem lesz kedvem St. úr kezeihez juttatni.

Ha St. úr tudná, mennyi ön-megtágadásomba került amaz adat-jegyzék összeállítására, tán nem kö-

vetelte volna még azt is, hogy (a mint különben illenék) az illető név mellé annak auktorát is hozzá irjam. De ha megint tudom, hogy jegy-zésem St. úr kezébe kerülhet, ak-kor vagy nem küldöm föl, vagy rö-videbbre szabva átdolgozom azt a legújabb nomenclaturára. Igazán rösteltem, hogy péld. a lepkék ama régi köntösben jelentek meg, mely-ben azokat évek előtt, több évre szóló naplómba bevezettem. E rész-ben tehát csakugyan magamat vá-dolom.

(6.) POGGENDORFF JUBILAEUMA BERLINBEN. — F. évi február 28-ikán ritka jubilaemot ünnepeltek Berlin tudósai. A jelen év elején lett ugyanis 50 éve, hogy J. C. Poggendorff az „Annalen der Physik und Chemie“ szerkesztését átvette, s azóta folytonosan, szakadatlanul vezeti. E folyóiratból tehát *ötven évfolyam*, s több mint *százötven kötet* jelent meg Poggendorff neve alatt.

A félszázados évforduló meg-ünneplésére a berlini tudósok, élükön Du Bois Reymond, egye-temi tanárral, jubilaemot és ennek kapcsában banketet rendeztek. Az ünnepelt személyét ért kiténtetése-ket, a Németország, Ausztria, Ma-gyarország, Olaszország, Svájc, Hol-landia, Anglia, Dánia, Norvégia, Svéczia és Oroszországból érkezett üdvözlő - leveleket és sürgönyöket mellőzve, egyedül azon beszéd egy részének közlésére szorítkozunk, melyet ez alkalommal maga az ünne-pelt tartott:

„A jubilaemokról is áll némi te-kintetben ugyanaz, mit az öregség-ről mondtak: mindenki óhajtt öreggé lenni, de senki sem szeret öreg lenni.

Évek előtt bennem is támadt né-ha az a csendes kívánság, vajha el-érhetnék az Annalokkal ötven évet; s most, midőn e cél el van érve, azt

szeretném bárcsak még igen messze volna.

Nem akarom eltitkolni, mit különben is jól érzek, hogy ez estét különösen két körülménynek köszönöm, melyek közül egyik sem róható fel érdememnek. Először az, hogy meglehetősen korán léptem az írói pályára, s aztán az, hogy az ég jó constitutióval áldott meg.

És hogyan jutottam hozzá? Ez is oly kedvező körülmények összehatalálkozásának volt eredménye, minők igazán ritkán fordulhatnak elő. Elődöm, Gilbert, lipcsei tanár, hajdanában híres physikus, noha valami fontos physikai dolgot egyet sem tett közzé, hirtelen meghalt 1824 márczius 7-ikén. Halála híre csakhamar eljutott Berlinbe s nagy sensatiót okozott. Különösen a feledhetetlen Heinrich Rose volt az, ki legjobban tűzbe jött s mindent megmozdított, hogy az Annalokat Berlinbe csalhassa, miután a Schweigger-féle Journal már senkit sem elégett ki.

De kire bízzák a szerkesztést? Berlin akkori physikusai és vegyészei: Erman, Fischer, Seebeck, Tourte, Hermbstaedt, már koruknál fogva sem voltak alkalmasak, és Mitscherlich, Klapproth kijelölt utóda, még Párisban időzött, hogy magát képezze. Ifjabb nemzedék, legalább a physikában, nem volt.

Én még tanuló voltam. Igaz, hogy 1820-ban, mindjárt Oersted fölfedezése után irtam egy értekezést az elektro-magnetismusról, mely többek között a galvanométer fölfedezésére vezetett, s melyért az öreg Erman, hízelt dicsérettel, az itteni tantermek díszének nevezett. De ezzel vége is volt; azóta nem közöltem semmit, s kivált Berlinen kívül egészen ismeretlen nagyság voltam. Eszembe sem juthatott, hogy én legyek a híres Gilbert utóda.

Egyszer csak, egy reggelen, be-toppán szobámba a jó Heinrich (Rose), s föl szólít, vegyem át a szerkesztést. Azt feleltem neki, hogy nem érzem magamat alkalmasnak, s nincs is a tudósvilágban hozzá való tekintélyem. Nem hagyott föl vele, sőt annál inkább erősködött, s megígérte nem csak a maga segítségét, hanem Berzeliusét is, és az akkoriban oly hatalmas Berzelius-féle iskoláét.

Ez felbátorított, legalább megpróbálni. Irtam az Annalok kiadójának, Barth könyvkereskedőnek, Lipcsébe, és egyúttal fölkeríttem barátomat, a boldogult Friedrich Hoffmann-t, ki akkor Halléban magántanár volt, menne el Barthoz és beszélne vele a dolgról. Mindkettő hatott, s már márczius 18-án kaptam Barthtól választ, melyben hajlandóságát fejezi ki, velem alkudozásba bocsátkozni, de egyszersmind óhaj-tását is, velem személyesen megismerkedhetni. Ennek következtében Lipcsébe utaztam, s mondhatom, hogy egy-két óra alatt a főbb pontokra nézve megegyeztünk. A dolgot azonban Leopold von Buch döntötte el, ki Barthhoz egy goromba levelet írt, melyben az ő darabos modorával demonstrálja, hogy nem lehet és nem szabad mást választania Barthnak, mint engemet. Ilyen tromf ilyen tekintélytől nem tévesztette el a hatást, s nem is volt fölösleges, mert más kérők is jelentkeztek, például Brandes tanár Boroszlóából, Kastner tanár Erlangenből, Munketanár Heidelbergából, és Barthot megingathatták volna. De ő hű maradt hozzám.

Igy elkezdtem a munkát, persze nem minden szepegés nélkül. Először befejeztem a még Gilberttől megkezdett februári füzetet, és hozzáigtattam az ő nevében még a márcziusit és aprilisit. A májusi füzetre, a második kötet első füzetére, már a magam nevét tettem.

.....

A tudomány ama nagy kerületei, melyekkel a physikusok nagy része még most is foglalkozik: az elektrodynamika, az induktio, a diamagnetismus, a photo-magnetismus, a thermochrose, a telegraphia, a photographia, a diffusio, a fluorescentia, a spektral-analysis, a thermo-dynamika — mind az én szerkesztésem ideje alatt tárattak fel, s ha már régóta nem csatlakozik is hozzájuk új, mindamellett a tudomány fejlesztése oly buzgalommal, oly serénységgel és annyi kéz által üzetik, hogy hinni és félni lehetne: majd nem is marad többé kikutatni való, ha minden kutatásból újkérdések nem merülnének föl, melyek arra a lealázó vallomásra késztetnek bennünket, hogy még igen-igen messze állunk a tudomány végcéljától.

Ezen örvendetes élmények mellett, fájdalom, szomorú tapasztalásokat is kellett tennem, látanom kellett, hogy a munkatársak sora lassanként egész más lett, mint eleinte volt. Az első időbeli jó barátokból, a nagy nevekből, melyek az Annalok első köteteit díszítették, csak kevesen vannak, vagy nincsenek is már; helyökbe újabb nemzedék lépett, mely eléggé nem dicsérhető buzgalommal törekszik a ragyogó minták nyomán, mely azonban — s ezt felfoghatónak fogják tartani — nem, vagy csak részben pótolhatja régi barátaimat, kikkel annyi vig órát töltöttem s nem egy bajt megosztottam. Mind azok közül, kik az első kötetbe irtak, most már csak egy van életben: W ö h l e r, Göttingában; utána jó legközelebb N e u m a n n, Königsbergában, s ha E h r e n b e r g től egy rövid utazási jegyzetet s A. E r m a n tól egy dissertatio-kivonatot nem számítok, úgy D o v e, valamint ő akademiánk tevékeny tagjainak seniora, senior egyszerűsmind az Annalok berlini munkatársai között.

Méddig vihetem még, ki lesz utó-

dom — a jó ég tudja; annyit azonban felfuvalkodás nélkül mondhatok, hogy ha majd egyszer utolsó óráim ütni fog, szememet azon vigaszszal hunyhatom le, hogy ötvenéves működésem emléke a tudományban messze túl fog élni, vissza emlékezvén a költő szavára: „Ki kora legjobbjainak eleget tett, minden kornak élt.“

(7.) MEGÉRDEMLT ELISMERÉS. —

A közoktatási miniszter úr három férfiút tüntetett ki elismerését kifejező levele által, kik hosszú éveken át tisztán csak ügybuzgalomból, és a tárgy iránti érdeklődésből fáradoztak a meteorologiai észleletek terén.

Az ekként megtisztelték a következő urak:

DR. WESZELOVSKY KÁROLY, megyei főorvos, Árvaváralján, ki több mint 20 éven át végezi a meteorologiai följegyzéseket, melyeket egy külön — Árvaváralja meteorologiai viszonyait tárgyaló — Monographiában is közzé tett. (V. ö. Term. tud. Közlöny, IV. köt. 143 és 144. lap.)

TAMÁSSY KÁROLY, gyógyszerész és városi képviselő Debreczenben, ki már 22 év óta észlel, táviratilag tudósítja a bécsi, párisi, pétervári és budapesti meteorologiai központi állomásokat ezen — Magyarország éghajlati viszonyaira nézve oly fontos — állomás légtüneti viszonyairól.

REISENBERGER LAJOS, a természettan tanára a nagy-szebeni főgymnasiumon, ki már egy teljes negyedszázadon át tesz megfigyeléseket; azonkívül számos klimatographiai értekezés szerzője, melyek részint iskolai programokban, részint pedig külön füzetekben jelentek meg.

Nem tagadhatjuk meg magunktól, hogy e helyen is fel ne említsük a férfiak nevét, kik semmiféle elismerés reményétől sem kecségtetve, egy negyed századon át, ily nem csekély fáradsággal járó munkának magukat vetették alá.